

«Равські домовленості»

У XVII-XVIII століттях Рава-Руська була центром важливих міжнародних подій. У 1698 році 10-14 серпня тут відбулася зустріч російського царя Петра I, що повертався з Відня на звістку про бунт стрільців у Москві та польського короля курфюрста саксонського Августа II, який йшов у липні з Варшави на Русь на чолі військ проти турецького султана.

*Російський цар
Петро I*

Перемовини правителів отримали назву «Равських домовленостей». Зустріч правителів в Раві-Руській була підготовлена попередніми переговорами між Петром і представниками Августа II Бозе в Амстердамі і генералом Карловичем у Відні.

Під час цієї цілком таємної зустрічі правителів вперше обговорювалося питання про створення коаліції з метою відвоювання у Швеції захоплених нею прибалтійських земель.

Про зміст перемовин не підозрювали навіть польські вельможі, які оточували Августа. Обидві сторони були дуже зацікавлені в укладенні нового союзу. Для Росії він відкривав перспективу виходу до берегів Балтики, а відповідно і Європи, а Август II розраховував, захопивши Ляфляндію, укріпити своє положення в Речі Посполитій. На знак повного взаєморозуміння правителі обмінялися одягом і шпагами.

*Польський
король Август II*

Невдача переговорів Великого посольства у пошуках союзників у війні з Турцією спонукала Петра корінним способом переглянути свою зовнішню політику. Після Равських переговорів активність зовнішньої політики різко змінила свій напрямок. Однак даліше усних домовленостей при зустрічі в Раві справа не пішла. Август II ще надто не міцно себе почував на польському престолі, а Петро розумів, що не може розпочати нову війну до закінчення війни з Туреччиною. Переговори про союз проти Швеції відновилися вже у Москві, і закінчилися підписанням 21 листопада 1699 року Преображенського союзного договору.

На дворі Августа в Раві знаходився в той час начальник інфляндських військ Ян Рейнхольд Паткул. Три дні серед прийомів і забав гостили тут обидва монархи, подружилися, склали план військових дій проти Швеції у Північній війні.

Про це докладно розповів сучасник тих подій Іван Станіслав Яблонський, воєвода руський. В мемуарах, написаних у 1728 році і опублікованих у Львівському журналі «Бібліотека Оссолінських» у 1862 році.

У журналі «Київська старина» у 1882 році написано, що король Август спровадив до Польщі Саксонське військо 30 тисяч чоловік. Коли був у марші під Львовом, цар Московський Петро, несподівано для нас, але не для короля примчав з Відня до Рави. Царю Петру I у Відні повідомили, що у Москві проти нього вибухнуло велике повстання. Не знаючи про те, що Шереметев вже придушив повстання, цар поспішно повертався в Москву. Цар знаходився серед своєї свити під іменем простого дворянина і для вигляду навіть прислужував посланцю, хоча і свої і іноземці добре знали, хто знаходиться під прийнятим incognito; але володарю було завгодно стати товаришем і навіть слугою посланців.

Мій батько в цей час, очікуючи приїзду короля у Львів, закликав туди свого друга, гетьмана коронного Фелікса Потоцького і багатьох сенаторів, панів і військових чиновників. Раптом до нього з'явився саксонський офіцер із власноручно написаним листом короля Августа, в якому про неочікуваний приїзд царя в Раву. Король писав, що постарасться втримати царя, і запрошував гетьмана приїхати для побачення з ним. Цікавість і бажання бачити царя у Польщі, особливо такого царя, якого називали чудом серед монархів, змусила панів гетьманів поспішити. Ми зібралися поспішно і пристойно. Сталося це у 1698 році, після свята св.Івана (тобто після 24 червня). За ¼ милі перед Равою гетьмани і супроводжуючі їх пани сіли на верхових коней, їх оточив загін відбірної кінниці до півтори тисячі.

Ринкова площа. Вигляд на північну сторону.

На ринку міста ми побачили королівські палатки, які примикали до єврейських будинків, в яких квартирували цар і король. Король очікував нас в палатках і, поговоривши дещо з батьком моїм, сказав: «Мій гість дещо своєрідний, тому піду запитаю: чи багато осіб він забажає прийняти разом з Вашою милістю?». Повернувшись, король сказав, що цар бажає бачити тільки гетьманів і сенаторів: тому запросили нас тільки 8 чоловік (мене в якості руського воєводи) і король провів нас приватним шляхом через задню вулицю в дім, де зупинився цар. Батько мій сказав вітальну промову на польській мові, подякувавши за честь, надану відвідинами королю і всій Речі Посполитій, і згадав про давню дружбу і союз між обома державами. Під час цієї промови цар ніби дещо відсторонювався. Коли ж мій батько завершив промову, він швидко підійшов і сказав: «Благодарю вашей милости, шосьте брата моего Августа королем обрали»; потім він запевнив нас в дружбі своїй до поляків. Услід за цим король запросив царя і всіх нас присутніх на обід, який був приготовлений у другому будинку. По середині столу сиділи король і цар; останній з лівої сторони, тому що він все таки наполягав на своєму incognito. Біля короля мій батько і всі ми, польські сенатори; біля царя його посланці, а за ним саксонські генерали. За обідом трапилися три події: перша – всі ми до п'яну напилися; друга – цар наказав принести драгунський барабан і виконав на ньому всі сигнали так добре, як би не зумів виконати жоден музикант в армії. Винуватцем третьої пригоди був пан Потоцький, тоді охоронець коронний, а далі воєвода белзький; розсердившись за те, що його не допустили до царя і не запросили до столу (хоча та ж участь

спіткала і моїх братів, обозного і хорунжого коронних), він побив пана Пребендовського, керуючого в той час королівським двором. Його насилу заспокоїли тим, що допустили його після обіду в царську кімнату.

Цілий тиждень прожили ми на очах обох монархів, наші ж власні очі були надто слабкі для того, щоб побачити діла, якими займаються вінценосці; вони дуже таємно, без відома Речі Посполитої, трактували тоді про важку війну з Швецією і зобов'язалися діяти спільно. Для того, щоб прикрити свої перемовини слушним приводом, король запросив одних тільки гетьманів, ніби на таємну нараду, мені ж надали честь бути на цій конференції в якості перекладача, який знає французьку та російську мови. На нараді король скаржився царю на німецького імператора за те, що він без відома своїх союзників, підписав попередні умови миру з Туреччиною в Карловичах, дуже важкі для нас, саме умови, згідно яких кожному визнавалося право на ті області, якими він володів; між іншим ми не заволоділи жодною турецькою областю, а турки зберігали Кам'янець. Потім він запитав царя, які інструкції він дав своїм уповноваженим в Карловичах: чи підписати трактат спільно з імператором, прийнявши ці умови або продовжувати війну з турками у випадку, коли імператор окремо від союзників укладе угоду тільки від свого імені? – Цар відповів: «Хоч вказаний шлях для мене не шкідливий, бо я заволодів славним приморським містом Азовом і двома турецькими фортецями, які розміщені на Дніпрі: Аслан-керменом та Кизик-керменом, однак, заради любові до брата мого Августа і заради інтересів Речі Посполитої, я готовий продовжувати війну з турками, навіть якщо б імператор уклав окремий мир без нашої участі». Все це говорив він, попередньо погодившись з королем для того, щоб приховати домовлену війну проти Швеції, припускаючи вести її без згоди Речі Посполитої. Закінчив він свою промову запевненням, що він залишиться вірним союзником Речі Посполитої і братом і другом короля Августа і т.ін. Таким чином ми, поляки, не мали і тіні підозри відносно шведської війни і укладеного з королем з цього приводу союзу, поки діло це не вибухнуло два роки по тому.

Поміж тим ми провели цілий тиждень серед п'янства і маневрів саксонського війська, якого від 7 до 8,000 кавалерії і піхоти король зібрав під Равою. Обидва монархи забавлялися щоденно маневрами і потім сильно пили. Цар, одягнутий у просту сіру одіж, страшно бігав по полях під час маневрів. Одного разу в натовпі на нього наткнувся конем конюший гетьмана Фелікса Потоцького. Цар негайно вдарив його нагайкою. Тоді конюший (не знаю чи впізнав він лице чи ні) оголив шаблю; це ж зробили його товариші і швидко кинулися на нього. Цар біг від них, поки хтось, впізнавши його не крикнув: «Зупиніться, то цар». Цар прибіг, захекавшись до короля, поруч з яким стояли ми з батьком і сказав моєму батьку: «Твої ляхи хотіли мене розрубати!». Батько мій хотів негайно провести розслідування і наказати винних; але цар зупинив його, стверджуючи, що він перший когось вдарив, напевно він не хотів надавати справі розголосу. Мого батька цар без міри полюбив і повторював йому декілька разів: «Якби ти був моїм підданим, то я би поважав тебе і вислуховував, як батька». Мене завжди називав «сусідом» з приводу Білої Церкви, і заради цієї честі я повинен був пити разом з ним горілку, поки від неї не захворів. На кінець, закінчивши приватні перемовини з королем, цар поїхав в королівській калясці, у супроводі своїх візків, направляючись через Литву в Москву, а гетьмани повернулися у Львів, очікуючи прибуття короля.

Під час Північної війни шведський король Карл XII, залишивши у Львові гарнізон в 1704 році, зібрався в похід на Варшаву разом з Станіславом Лещинським, королем Речі Посполитої, йшов через Раву до Гребенного. Зустрівшись в Раві-Руській, королі погоджували свої плани у боротьбі проти російського царя Петра. Але ці плани так і не здійснилися.

Поштова листівка

Під час Тарногородської конфедерації на початку 1716 року містечко було місцем переговорів між представниками короля і делегатами війська Речі Посполитої, яке протестувало проти саксонських військ, дозвіл на введення котрих до Польщі дав король. Тоді кандидат на трон Станіслав Лещинський вів розмови з королем Августом II.

18 січня 1716 року у Раві-Руській був підписаний мирний договір, який згодом порушила саксонська сторона.

Карта земель Галичини і Лодомерії. 1914 рік